

AMO.CZ

LISTOPAD 2016

BACKGROUND REPORT | XXII | OSN | UNESCO | 01

Cenzura internetu

Konstantin Sulimenko

PRAŽSKÝ STUDENTSKÝ SUMMIT | WWW.STUDENTSUMMIT.CZ

1 Úvod

Internet za posledních několik desetiletí způsobil revoluci v oblasti komunikace. Zvláštní zpravodaj Rady pro lidská práva ostatně nedávno přístup k internetu dokonce označil za jedno ze základních lidských práv.¹ Rozvoj jeho možností však naráží na pokusy o jejich regulaci. V drtivé většině států světa regulace zahrnuje cenzuru nemorálního a nelegálního materiálu, například dětské pornografie, v dalších se pak reguluje i obsah chráněný autorským právem nebo nepovolené zveřejňování osobních údajů.

Hlavní část tohoto dokumentu se však zaměřuje na cenzuru informací, které lze skrze internet sdílet, a na cenzuru přístupu k nim. Nejedna autoritářsky řízený stát svobodu vyjadřování i svobodný přístup k informacím v rozporu s platným mezinárodním právem potlačuje. Na UNESCO jakožto na organizaci, která si vzala za cíl chránit svobodu slova, tedy leží úkol určit rámce svobodného pohybu online.

Cenzuru pro účely tohoto dokumentu chápeme jako znepřístupnění informace nebo zamezení možnosti tvořit informaci, která je cenzorem považována za škodlivou nebo nežádoucí.

1.1 Historie internetu

Původ internetu můžeme odvodit od ARPAnetu (ARPA je odvozeno od Advanced Research Projects Agency) Ministerstva obrany Spojených států amerických.² Zároveň s tímto projektem vznikaly i další sítě, ať už jako prostředky komerční nebo veřejné sféry, dlouho se je však nedařilo propojit mezi sebou.

Zlom nastal v roce 1974, kdy přišla vlna propojování sítí navzájem. Internet se tak stal "sítí sítí" ("network of networks") a počet uživatelů se tak mohl postupně rozrůstat. V roce 1969 byly tehdy ještě k ARPAnetu připojeny 4 počítače, v roce 1986 už to bylo 5 000.³

Další významné rozšíření přichází v letech 1989 až 1990 s vynálezem informačního prostoru World Wide Web neboli WWW (zjednodušený systém, díky kterému mohou uživatelé sdílet a přijímat internetový obsah, tedy internet, jak jej známe dnes) a s příchodem kódovacího jazyka HTML a standardního identifikátoru URI (známějšího jako URL, příklad takového identifikátoru je třeba <http://www.studentsummit.cz>).⁴ V 90. letech a na přelomu tisíciletí se pak formuje internet, jak jej známe dnes.⁵ A s tím, jak se vyvíjel internet, vyvíjel se i počet lidí, kteří jsou k němu připojeni.

¹ KRAVETS, David. U.N. Report Declares Internet Access a Human Right. *Wired.com* [online]. 3. 6. 2011 [cit 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.wired.com/2011/06/internet-a-human-right/>>

² WebWise Team. What is the internet?. *BBC* [online]. 10. 10. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/webwise/guides/what-is-the-internet>>

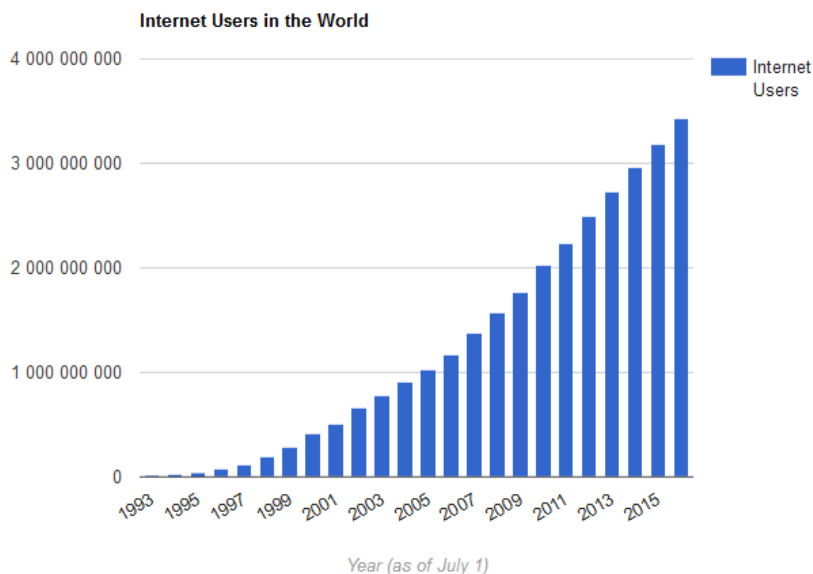
³ tamtéž

⁴ BERNERS-LEE, Tim. History of the Web. *World Wide Web Foundation* [online]. Washington. © 2008-2015 [cit 2016-07-24]. Dostupné z: <<http://webfoundation.org/about/vision/history-of-the-web/>>

⁵ WebWise Team. What is the internet?. *BBC* [online]. 10. 10. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/webwise/guides/what-is-the-internet>>

Obr. 1 – nárůst počet uživatelů internetu⁶

1.2 Historie cenzury internetu

S rostoucím počtem lidí, kteří mají k internetu přístup, rostly i možnosti komunikace na něm. Nově vznikající způsoby komunikace byly rychlé a z důvodu rychlého rozvoje nekontrolované. Ačkoli původní komunita, která za WWW stála, definovala jako principy jeho užívání mj. univerzalitu (možnost na síť publikovat cokoliv) a decentralizaci (možnost publikovat věci bez schválení jakékoliv autority),⁷ realita se od těchto zásad rychle vzdalovala.

Za připomínku stojí, že svoboda vyjadřování je zakořeněna již ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948⁸, stejně jako v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech⁹, který je navíc oproti deklaraci právně závazný, a také v mnoha regionálních smlouvách. To všechno je podpořeno i UNESCO jako organizací, která dle své Ústavy¹⁰ "podporuje svobodu vyjadřování [...] jako jedno ze základních lidských práv". V mnoha státech je kromě svobody vyjadřování zákony daná i svoboda informací (byť v každé zemi je svoboda informací chápána jinak, např. ve Všeobecné deklaraci lidských práv se píše o „práv[u] vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace [...] jakýmikoliv prostředky a bez ohledu na hranice).

Přesto nebyl a není divoký rozvoj možností komunikace skrze internet všeobecně vítán. Jeho kritici namítají hlavně problémy neřízeného sdílení materiálů

⁶ Internet Users. *Internet Live Stats* [online]. [cit 2016-07-23]. Dostupné z:

<<http://www.internetlivestats.com/internet-users/>>

⁷ BERNERS-LEE, Tim. History of the Web. *World Wide Web Foundation* [online]. Washington. © 2008-2015 [cit 2016-07-24]. Dostupné z: <<http://webfoundation.org/about/vision/history-of-the-web/>>

⁸ Všeobecná deklarace lidských práv. Paříž: Organizace spojených národů, 1948. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/zakony/deklarace_prava.pdf>

⁹ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. New York: Organizace spojených národů, 1966. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_prava_.pdf>

¹⁰ Constitution of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Londýn: UNESCO, 1945. Dostupné z: <http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15244&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html>

pod ochranou autorského práva nebo bezpečnostní hrozby, o čemž se začalo intenzivněji mluvit například po kauze Wikileaks.¹¹

Pokus prosadit deklaraci, která by prohlásila internet za prostor pod kontrolou států, proběhl na Světové konferenci o mezinárodních komunikacích v roce 2012. Ta by podle některých názorů narušila internetovou decentralizaci.¹² Dokument¹³ nakonec podepsalo pouze 89 ze 193 států, proto nebyl přijat; koalice 55 států v čele s USA a Francií podepsat odmítla.¹⁴

2 Typy cenzury

Cenzura se může projevovat různě – ať už ve snaze ochránit obyvatelstvo státu, který cenzuruje, ochránit hodnoty – náboženské, etické i další, ale samozřejmě také s cílem uchovat místním elitám jejich výsadní postavení.

Podíváme-li se na KLDR jako na zástupce té nejtvrdíší cenzury blíže, zjistíme, že přístup k internetu je omezen na vysoké vládní činitele a vybrané akademické pracovníky.¹⁵ Běžní občané mohou užívat pouze uzavřenou interní severokorejskou síť (intranet) Kwangmyong vzniklou v roce 2000.¹⁶ I pro ty, kteří mají na internet přístup, je však přístup omezen jen na vládou schválené stránky. V tomto případě mluvíme o takzvaném whitelist modelu, ten se však omezuje pouze na minimum států.¹⁷

V této kapitole se blíže podíváme na důvody, proč se úřady k cenzuře uchylují.

2.1 Svoboda vyjadřování a její potlačování

Potlačování svobody vyjadřování se jako jeden z represivních prostředků skutečného světa muselo nutně přenést i do světa virtuálního. Ve většině případů se jedná o umlčování kritiků režimu, opozice nebo nezávislých novinářů, v menším procentu případů, například v KLDR, se pak potlačení svobody vyjadřování, či v tomto případě spíše práva vyhledávat a přijímat informace, projevuje v preventivním potlačování přístupu na síť celé populace.

Svobodu vyjadřování ve virtuálním prostoru ale narušuje v různé míře velké množství dalších států. Reportéři bez hranic ve zprávě z roku 2013 zmiňují jako výrazný problém zvýšený dohled nad opozicí a aktivistickými skupinami a jejich

¹¹ DUTTON, William H.; DOPATKA, Anna; LAW, Ginette; NASH, Victoria. *Freedom of connection, freedom of expression: the changing legal and regulatory ecology shaping the Internet*. Paříž: UNESCO, 2011. 103 str. ISBN: 978-92-3-104188-4. Dostupné online:

<<http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001915/191594e.pdf>>

¹² KERR, Dara. Amendments to U.N. treaty could censor the Internet. *CNET*. 24. 6. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.cnet.com/news/amendments-to-u-n-treaty-could-censor-the-internet/>>

¹³ Final Acts of the World Conference on International Telecommunications. Dubai: ITU, 2012. Dostupné z: <<http://www.itu.int/en/wcit-12/Documents/final-acts-wcit-12.pdf>>

¹⁴ New Treaty signed but not by all. *Reporters Without Borders*. 21. 12. 2012 (upr. 21. 1. 2016) [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <<https://rsf.org/en/news/new-treaty-signed-not-all>>

¹⁵ SEDAGHAT, Nauran. North Korea exposed: Censorship in the world's most secretive state. *CJFE: Canadian Journalists for Free Expression* [online]. 17. 3. 2014 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20150509050318/http://cjfe.org/resources/features/north-korea-exposed-censorship-world%E2%80%99s-most-secretive-state>>

¹⁶ WILLIAMS, Martyn. North Korea moves quietly onto the Internet. *ComputerWorld* [online]. 10. 6. 2010 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.computerworld.com/article/2518914/enterprise-applications/north-korea-moves-quietly-onto-the-internet.html>>

¹⁷ BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, *Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering*. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <<https://tools.ietf.org/html/rfc7754#page-8>>

občasné zatýkání v Bahrajnu nebo Vietnamu, ale i v mnoha dalších státech.¹⁸ Čína pak v roce 2015 neznámým způsobem potrestala téměř 200 lidí za online sdílení "klepů", respektive zavádějících informací, pro ochranu svého trhu.¹⁹ Kromě toho také blokuje přístup k vybraným zahraničním serverům, nevyjímaje například Twitter.²⁰ Takový způsob, kdy je základem svobodný internet a stránky jsou blokovány až následně, se nazývá blacklist model.²¹

Jak tedy z řádků výše vyplývá, cenzuru, která potlačuje svobodu vyjadřování, můžeme pro uchopení rozdělit na domácí a zahraniční. V případě cenzury domácí se cenzurují informace "zevnitř", tedy od místních obyvatel, vydávají se represivní opatření proti blogerům, mikrobloggerům (to jsou například uživatelé Twitteru) a whistleblowerům, tedy těm, kteří upozorňují na nelegální aktivity, blokují se tuzemské webové stránky. Zajímavé, mimochodem, je, že v roce 2008 již bylo ve světě uvězněno více blogerů než "profesionálních" novinářů.²² Cenzura zahraničních zdrojů se pak snaží zamezit místním obyvatelům v kontaktu s vnějším světem, filtruje odkazy a nežádka i blokuje velké informační kanály, jako jsou světová média či Wikipedie.²³

Specifickou skupinu pak tvoří některé nesekulární muslimské státy, za všechny můžeme zmínit například Pákistán, kde internetová cenzura probíhá ve snaze zabránit buď rouhání, nebo dokonce dostupnosti čehokoli jdoucího proti islámu. V roce 2012 se Organizace islámské spolupráce, která sdružuje 57 muslimských zemí, pokusila na půdě Valného shromáždění OSN prosadit rezoluci plošnou cenzuru čehokoliv, co nějakým způsobem uráží proroka Mohammeda.²⁴ Byť tento pokus skončil výhrou pro sekulární státy, restrikce proti antiislámskému obsahu zůstaly na národní úrovni.²⁵

2.2 Nenávistné a urážlivé vyjadřování a jeho potlačování

Příkladem z konce předchozího bodu se však otevírá další velké téma, které s cenzurou na internetu úzce souvisí – hranice svobody vyjadřování a práva na lidskou důstojnost, případně jiných souvisejících práv. Zatímco potlačování opozice

¹⁸ MORILLON, Lucie et al. *ENEMIES OF THE INTERNET: 2013 Report*. Paříž: Reportéři bez hranic, 2013. Dostupné z: <https://www.reporter-ohne-grenzen.de/fileadmin/docs/enemies_of_the_internet_2013_01.pdf>

¹⁹ WONG, Chun Han. China 'Punishes' Nearly 200 for Spreading Rumors. *Wall Street Journal*. 31. 8. 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.wsj.com/articles/china-punishes-nearly-200-for-spreading-rumors-1440991960>>²⁰ BRANIGAN, Tania. China blocks Twitter, Flickr and Hotmail ahead of Tiananmen anniversary. *The Guardian* [online]. 2. 6. 2009 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/technology/2009/jun/02/twitter-china>>

²⁰ BRANIGAN, Tania. China blocks Twitter, Flickr and Hotmail ahead of Tiananmen anniversary. *The Guardian* [online]. 2. 6. 2009 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/technology/2009/jun/02/twitter-china>>

²¹ BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, *Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering*. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <<https://tools.ietf.org/html/rfc7754#page-8>>

²² New Barriers: Online Blocking, Censorship, Surveillance, Safety of Journalists and Bloggers. © UNESCO, 2011. Dostupné z: <<http://www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/world-press-freedom-day/previous-celebrations/2011/2011-themes/new-barriers/>>

²³ SKIPPER, Ben. China's government has blocked Wikipedia in its entirety again. *International Business Times*. 7. 12. 2015 [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <<http://www.ibtimes.co.uk/chinas-government-has-blocked-wikipedia-its-entirety-again-1532138>>

²⁴ KALEEM, Jaweed. At United Nations, Organization Of Islamic Cooperation Calls For Ban On Insulting Prophet Muhammad. *Huffington Post* [online]. 30. 9. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.huffingtonpost.com/2012/09/30/united-nations-organization-of-islamic-cooperation_n_1927166.html>

²⁵ Islamic bloc abandons push for blasphemy ban at UN. *Center for Inquiry* [online]. 18. 10. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.centerforinquiry.net/blogs/entry/islamic_bloc_abandons_push_for_blasphemy_ban_at_un/>

na internetu se týká menšiny států, cenzura internetu v otázce nenávistného a urážlivého vyjadřování je již rozšířenější.

Typickým příkladem blokace nenávistného obsahu může být cenzura internetových stránek propagujících nacismus či neonacismus v Německu,²⁶ mnohem aktuálnější je ale boj proti rasistickým a xenofobním sdělením, ke kterému se přihlásila například Evropská komise, ale i velcí nevládní internetoví hráči: Google, Facebook nebo Twitter.²⁷ Ti se zavázali ke snaze do 24 hodin veškerý takový nenávistný obsah mazat.²⁸

Kritici však namítají, že definice nenávistného obsahu je velmi nejasně stanovena a obviňují Evropskou komisi ze snahy omezit svobodu na internetu v Evropě.²⁹

2.3 Ochrana obyvatel jako důvod cenzury

Jedním z nejčastějších důvodů cenzury obsahu internetu je otázka bezpečnosti a ochrany obyvatel. Nutně musíme předpokládat, že skrze internet komunikují i teroristické skupiny, takzvaný Islámský stát ostatně skrze internet cílí i svou propagandu, ať už náborovou nebo demoralizující (kupříkladu videi s ničením vzácných artefaktů). Skrze internet se s teroristy spojil nebo se samostatně radikalizoval bezpočet lidí.³⁰

Otázka terorismu však není jediným příkladem vládní ochrany obyvatelstva na internetu. Jižní Korea například blokuje bezpočet webů svého severního souseda (včetně stránky se severokorejskými recepty),³¹ v Japonsku je zase cenzurována jako příliš obscénní veškerá pornografie.³²

V tuto chvíli je ale nasnadě říci, že jakkoliv je ochrana obyvatelstva na internetu důležitá, je argument terorismu a ohrožení národní bezpečnosti častým důvodem pro potlačení svobody vyjadřování opozice nebo zásah do svobod občanů dané země. Za příklad můžeme vzít válku proti terorismu vedenou Spojenými státy i dalšími zeměmi po 11. 9. 2001.³³

2.4 Hodnocení cenzury

Aby bylo nějakým způsobem možné posoudit svobodu komunikace na internetu, existuje několik žebříčků od mezinárodních neziskových organizací, které hodnotí státní zásahy do internetu.

²⁶ Internet Censorship - Germany and the EU. *World Future Fund* [online]. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Censor%202005/germany.EUcensor.htm>>

²⁷ CODE OF CONDUCT ON COUNTERING ILLEGAL HATE SPEECH ONLINE. *Evropská komise* [online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/hate_speech_code_of_conduct_en.pdf>

²⁸ tamtéž

²⁹ KERN, Soeren. European Union Declares War on Internet Free Speech. *Gatestone Institute: International Policy Council* [online]. 3. 6. 2016. [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.gatestoneinstitute.org/8189/social-media-censorship>>

³⁰ VON BEHR, Ines, REDING, Anais, EDWARDS, Charlie, GRIBBON, Luke. *Radicalisation in the Digital Era*. Rand Corporation, © 2013. Dostupné z: <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR400/RR453/RAND_RR453.pdf>

³¹ The North Korean Website List. *The North Korea Tech* [online]. Naposledy aktualizováno 17. 7. 2014 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.northkoreatech.org/the-north-korean-website-list>>

³² JAPONSKO. Trestní zákoník, paragraf 175. 1907. Dostupné v překladu z: <<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?ft=2&re=02&dn=1&yo=penal+code&x=o&y=o&ky=&page=1>>

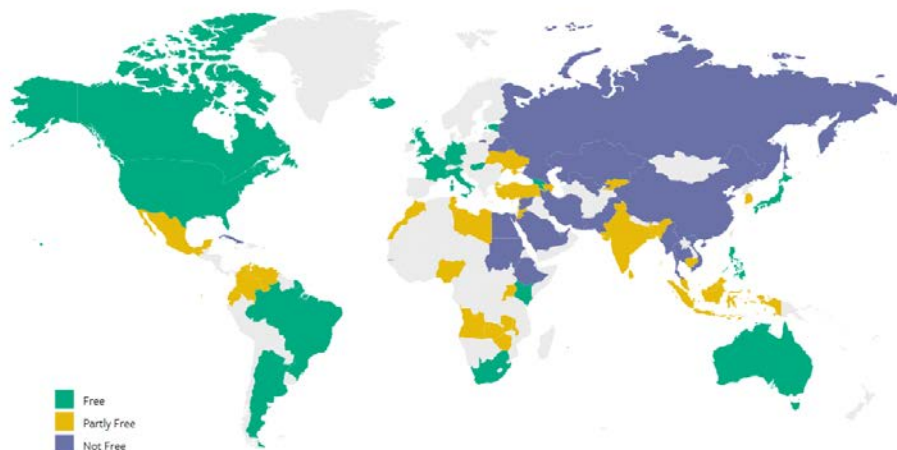
³³ "War on Terrorism". *Global Policy Forum* [online]. © 2004-2011 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.globalpolicy.org/war-on-terrorism.html>>

Výzkum organizace Freedom House³⁴ z roku 2015 přinesl výsledky, že z 65 zkoumaných zemí:

- Přinutily úřady ve 42 z nich soukromý subjekt smazat nebo stáhnout obsah týkající se politických, náboženských nebo sociálních témat;
- ve 40 z nich zadržely úřady osobu, která podobný obsah sdílela a
- v mnoha zemích probíhají pokusy omezit osobní svobody ve jménu války s terorismem.³⁵

Obr. 2 – svoboda Internetu dle Freedom House³⁶

Zelená barva značí dle Freedom House plnou svobodu na internetu, žlutá omezenou svobodu a fialová znamená, že internet v dané zemi podléhá plné cenzuře místních úřadů. Státy označené šedou barvou nebyly v daném roce zkoumány.

Dle tohoto žebříčku jsou pak internetově nejsvobodnějšími zeměmi Island a Estonsko, nejméně pak Írán, Čína nebo Sýrie.

Již dříve zmiňovaná organizace Reportéři bez hranic pak vybírá svůj žebříček nepřátel internetu, tedy zemí, které se nejvíc podílejí na cenzuře a dohledu novinářů na internetu.³⁷

3 Způsoby cenzury

V této kapitole se podíváme na to, jakými způsoby probíhá ve světě cenzura. Samotnou cenzuru si rozdělíme na technickou, která probíhá v rámci kyberprostoru, a netechnickou, pod kterou si můžeme představit ostatní možnosti zabránění přístupu na internet nebo možnosti publikovat na internetu.

3.1 Technické způsoby

Předtím, než přikročíme ke konkrétním způsobům technické cenzury, si ukážeme krátký a velmi zjednodušený příklad, jak probíhá komunikace mezi uživatelem a serverem. Představte si například přenos dat mezi klientem a stránkou <http://www.seznam.cz>. Uživatel a stránka jsou tzv. endpointy, tedy konce komunikace, jeden je uživatelův prohlížeč a druhý je server. Klient zadá uvedenou

³⁴ Freedom House je americká nevládní organizace, která podporuje prosazování svobody ve světě. Žebříčky svobody internetu dělá každý rok.

³⁵ KELLY, Sanja et al. Freedom of the Net 2015. *Freedom House* [online]. © říjen 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2015>>

³⁶ tamtéž

³⁷ MORILLON, Lucie. Enemies of the Internet 2014. *Reporters without Borders* [online]. 12. 3. 2014 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://12mars.rsf.org/wp-content/uploads/EN_RAPPORT_INTERNET_BD.pdf>

domény a jeho prohlížeč získá IP adresu serveru. Tím je nastavena mezi oběma endpointy síťová komunikace.³⁸

3.1.1. BLOKACE IP ADRESY

V příkladu výše se nám vyskytnou dvě IP adresy - uživatelův počítač a server, na kterém běží webová stránka. Cenzurovat lze obě: v jednom případě klient (uživatel) nebude moci vydat požadavek ke komunikaci, ve druhém mu server neodpoví. Tím de facto vyřadí uživatele nebo server z provozu na internetu.³⁹

Blokace může probíhat buď centralizovaně (z tzv. internetové páteře, tedy z určitého hlavního uzlu, na který se připojují vedlejší síťové cesty), nebo decentralizovaně, tedy od různých poskytovatelů připojení.⁴⁰

3.1.2. ZNEPŘÍSTUPNĚNÍ DOMÉNY

Kromě toho, že je možné úplně zablokovat IP adresu serveru, je možné znemožnit prohlížeči IP adresu získat z domény tím, že doména na IP adresu jednoduše neodkáže a tím pádem nebude možné stránky načíst. Oproti blokaci IP adresy se tímto způsobem neblokují endpointy, nýbrž cesta mezi nimi.⁴¹

Pokud je stát zároveň registrátorem domén (registrovat si doménu, například www.studentsummit.cz, je nutné u registrátora - v Česku například na domena.cz, což je ale komerční služba, která získává pověření od neziskového CZ.NIC), může velmi jednoduše nevhodnou doménu "odregistrovat".⁴²

Teoreticky je také možné blokovat určitá klíčová slova v URL adresách (nebo přístup k takovým stránkám), v praxi tento způsob ale zatím není až tak rozšířený.⁴³ Můžeme tak například blokovat slovo "cunt" a uživatel nebude mít přístup k žádné adrese, která toto slovo obsahuje.

3.1.3. FILTROVÁNÍ ODKAZŮ

Velmi častým způsobem zamezení přístupu k určitému typu stránek je jejich filtrování ve vyhledávacích buď skrze konkrétní vytipování, nebo filtrací klíčových slov. Po takovém postupu samozřejmě stránka úplně nezaniká, přístup k ní je ale pro širokou veřejnost omezen a návštěvník tak musí znát přesnou adresu dané stránky. Nevýhodou takového postupu ale je nutnost kooperace vyhledávačů s vládami - samy vlády tento postup praktikovat jednoduše technicky nemohou.⁴⁴ Velké vyhledávače filtrují výsledky na základě zákonů dané země, například francouzská a německá verze Googlu nenabízí výsledky s neonacistickým obsahem.⁴⁵

3.1.4. PROBLÉMY TECHNICKÉ CENZURY

Cenzura technickými prostředky není všespásná. Existuje mnoho způsobů, jak obejít blokaci IP adresy. Filtrování klíčových slov v URL adresách a ve vyhledávacích naráží často na problém nedostatečného, nebo naopak nadbytečného záběru.

Zde se, jako za příkladem nadbytečnosti, ohlédneme za slovem "cunt", které bylo zmíněno o několik odstavců výše. To bylo dříve opravdu cenzurováno, jenže se

³⁸ BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, *Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering*. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <<https://tools.ietf.org/html/rfc7754#page-9>>

³⁹ tamtéž

⁴⁰ FARIS, Robert, VILLENEUVE, Nart. *Measuring Global Internet Filtering*. OpenNet Initiative. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <https://opennet.net/sites/opennet.net/files/Deibert_02_Cho1_005-028.pdf>

⁴¹ BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, *Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering*. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <<https://tools.ietf.org/html/rfc7754#page-9>>

⁴² About Filtering. *OpenNet Initiative* [online]. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <<https://opennet.net/about-filtering>>

⁴³ tamtéž

⁴⁴ tamtéž

⁴⁵ MCCULLAGH, Declan. *Google excluding controversial sites*. *CNET* [online]. 24. 10. 2002. [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.cnet.com/news/google-excluding-controversial-sites/>>

vyskytl problém u jedné vesničky, která se jmenuje Scunthorpe. Její jméno samozřejmě muselo být cenzurováno také. Právě od toho se vyvinul termín "Scunthorpe problem",⁴⁶ kterým se takové nechtěné cenzurování něčeho označuje. Proto se přistupuje i k netechnickým způsobům.

3.2 Netechnické způsoby

Kde již není možné cenzurovat v kyberprostoru, přistupují některé státy k cenzuře netechnické, tedy k cenzuře pomocí různých prostředků v reálném světě. Nejčastěji jsou to represivní zákony, které buď nutí tvůrce webového obsahu k autocenzuře, nebo přispívají k jejich uvěznění za nežádoucí sdílený obsah.

Typickým příkladem takového zákona může být ruský protiextremistický zákon z roku 2007, na základě kterého proběhla zatčení několika lidí například za sdílení proukrajinsky nacionalistického obsahu.⁴⁷

4 Co může dělat UNESCO?

Dle výše citované Ústavy UNESCO by měl být žádoucí takový stav, který dovolí svobodný přenos a příjem informací. Je tak potřeba najít prostor, kde se dá svoboda slova v cenzorských státech vyjednat, a mantinely, ve kterých je možné zabránění přístupu ke konkrétním informacím tolerovat.

Co tedy může UNESCO udělat? V první řadě je třeba podotknout, že rezoluce UNESCO jakožto jednoho ze světových strážců svobody slova bude mít vysokou morální a politickou váhu, v případě přijetí deklarace už ale jen malou váhu právní.

UNESCO tak může například potvrdit univerzální právo k přístupu na Internet, které již vyjádřila Rada pro lidská práva. Jestliže se k takovému kroku rozhodne i UNESCO, je třeba jemně volit konkrétní sdělení. Je například lidské právo pouze přístup k internetu, nebo ke všem informacím, které může internet poskytnout? Mohou národní vlády tento přístup omezit, nebo je, případně měl by být, kyberprostor natolik nadnárodní, že jakékoliv omezování přístupu je kontraproduktivní?

Kromě toho bude potřeba dosáhnout alespoň rámcového konsenzu v palčivých otázkách: kde končí svoboda projevu a začínají ostatní lidská práva? Má opozice právo fungovat na internetu bez jakýchkoliv zásahů vládních garnitur? Ale co když opoziční aktivisté a blogeri využívají ke své činnosti lži, nenávistná nebo urážlivá sdělení? Je také možné cenzurovat ve jménu státní bezpečnosti nebo národních zájmů? A co otázka náboženská - stojí svoboda projevu výše než víra?

Jednání se ale jistě bude dotýkat i cenzury samotné. Nakolik jsou přípustné ty které způsoby cenzury? Může být například filtrování odkazů ospravedlnitelné v zájmu ochrany obyvatel, nebo má právo na informace přednost? Mohou úřady úplně zablokovat stránku, která porušuje zákony dané země? Má tuto možnost mít exekutivní moc, nebo jen moc soudní? A je možné cenzurovat i preventivně?

5 Závěr

Přestože slovo cenzura získalo v průběhu minulých staletí jednoznačně negativní nádech, jen velmi málo států cenzuru vůbec nepoužívá. Cenzuruje se mnohé, z mnoha

⁴⁶ RAPHAEL, JR. The "Scunthorpe Problem" – unfortunate names subject to Web censorship.

ITBusiness.ca [online]. 11. 12. 2008 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z:

<<http://www.itbusiness.ca/news/the-scunthorpe-problem-unfortunate-names-subject-to-web-censorship/12797>>

⁴⁷ KRAVCHENKO, Maria et al. Misuse of anti-extremism. *SOVA: Center for Information and Analysis* [online]. 2007-2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.sova-center.ru/en/misuse/>>

důvodů a s mnoha následky. Před UNESCO tak stojí složitý úkol zajistit rovnováhu mezi svobodou vyjadřování, internetovou neutralitou a ospravedlnitelnými způsoby internetové cenzury.

Doporučené zdroje:

KELLY, Sanja et al. Freedom of the Net 2015. Freedom House [online]. © říjen 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://freedomhouse.org/sites/default/files/FOTN%202015%20Full%20Report.pdf>>

FARIS, Robert, VILLENEUVE, Nart. Measuring Global Internet Filtering. OpenNet Initiative. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <https://opennet.net/sites/opennet.net/files/Deibert_02_Cho1_005-028.pdf>

DUTTON, William H.; DOPATKA, Anna; LAW, Ginette; NASH, Victor Ia. Freedom of connection, freedom of expression: the changing legal and regulatory ecology shaping the Internet. Paříž: UNESCO, 2011. 103 str. ISBN: 978-92-3-104188-4. Dostupné online: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001915/191594e.pdf>>

BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <https://tools.ietf.org/html/rfc7754>

Seznam zdrojů:

- About Filtering. OpenNet Initiative [online]. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <<https://opennet.net/about-filtering>>
- BARNES, Richard, COOPER, Alissa, KOLKMAN, Olaf, THALER, Dave, NORDMARK, Erik, Technical Considerations for Internet Service Blocking and Filtering. Internet Architecture Board, březen 2016. ISSN: 2070-1721. Dostupné také online z: <<https://tools.ietf.org/html/rfc7754#page-8>>
- BERNERS-LEE, Tim. History of the Web. World Wide Web Foundation [online]. Washington. © 2008-2015 [cit 2016-07-24]. Dostupné z: <<http://webfoundation.org/about/vision/history-of-the-web/>>
- BRANIGAN, Tania. China blocks Twitter, Flickr and Hotmail ahead of Tiananmen anniversary. The Guardian [online]. 2. 6. 2009 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/technology/2009/jun/02/twitter-china>>
- CODE OF CONDUCT ON COUNTERING ILLEGAL HATE SPEECH ONLINE. Evropská komise [online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/hate_speech_code_of_conduct_en.pdf>
- DUTTON, William H.; DOPATKA, Anna; LAW, Ginette; NASH, Victoria. Freedom of connection, freedom of expression: the changing legal and regulatory ecology shaping the Internet. Paříž: UNESCO, 2011. 103 str. ISBN: 978-92-3-104188-4. Dostupné online: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001915/191594e.pdf>>
- FARIS, Robert, VILLENEUVE, Nart. Measuring Global Internet Filtering. OpenNet Initiative. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <https://opennet.net/sites/opennet.net/files/Deibert_02_Cho1_005-028.pdf>
- Internet Censorship - Germany and the EU. World Future Fund [online]. Cit. 2016-07-23. Dostupné z: <<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Censor%202005/germany.EUcensor.htm>>
- Internet Users. Internet Live Stats [online]. [cit 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.internetlivestats.com/internet-users/>>
- Islamic bloc abandons push for blasphemy ban at UN. Center for Inquiry [online]. 18. 10. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <http://www.centerforinquiry.net/blogs/entry/islamic_bloc_abandons_push_for_blasphemy_ban_at_un/>
- JAPONSKO. Trestní zákoník, paragraf 175. 1907. Dostupné v překladu z: <<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?ft=2&re=02&dn=1&yo=penal+code&x=0&y=0&ky=&page=1>>
- KELLY, Sanja et al. Freedom of the Net 2015. Freedom House [online]. © říjen 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2015>>
- KERN, Soeren. European Union Declares War on Internet Free Speech. Gatestone Institute: International Policy Council [online]. 3. 6. 2016. [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.gatestoneinstitute.org/8189/social-media-censorship>>
- KERR, Dara. Amendments to U.N. treaty could censor the Internet. CNET. 24. 6. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.cnet.com/news/amendments-to-u-n-treaty-could-censor-the-internet/>>
- KRAVCHENKO, Maria et al. Misuse of anti-extremism. SOVA: Center for Information and Analysis [online]. 2007-2016 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.sova-center.ru/en/misuse/>>

KRAVETS, David. U.N. Report Declares Internet Access a Human Right. Wired.com [online]. 3. 6. 2011 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.wired.com/2011/06/internet-a-human-right/>>

MCCULLAGH, Declan. Google excluding controversial sites. CNET [online]. 24. 10. 2002. [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.cnet.com/news/google-excluding-controversial-sites/>>

MORILLON, Lucie et al. ENEMIES OF THE INTERNET: 2013 Report. Paříž: Reportéři bez hranic, 2013. Dostupné z: <https://www.reporter-ohne-grenzen.de/fileadmin/docs/enemies_of_the_internet_2013_01.pdf>

New Barriers: Online Blocking, Censorship, Surveillance, Safety of Journalists and Bloggers. © UNESCO, 2011. Dostupné z: <<http://www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/world-press-freedom-day/previous-celebrations/2011/2011-themes/new-barriers/>>

RAPHAEL, JR. The “Scunthorpe Problem” – unfortunate names subject to Web censorship. ITBusiness.ca [online]. 11. 12. 2008 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.itbusiness.ca/news/the-scunthorpe-problem-unfortunate-names-subject-to-web-censorship/12797>>

SEDAGHAT, Nauran. North Korea exposed: Censorship in the world’s most secretive state. CJFE: Canadian Journalists for Free Expression [online]. 17. 3. 2014 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20150509050318/http://cjfe.org/resources/features/north-korea-exposed-censorship-world%E2%80%99s-most-secretive-state>>

SKIPPER, Ben. China’s government has blocked Wikipedia in its entirety again. International Business Times. 7. 12. 2015 [cit. 2016-11-17]. Dostupné z: <<http://www.ibtimes.co.uk/chinas-government-has-blocked-wikipedia-its-entirety-again-1532138>>

The North Korean Website List. The North Korea Tech [online]. Naposledy aktualizováno 17. 7. 2014 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.northkoreatech.org/the-north-korean-website-list>>

VON BEHR, Ines, REDING, Anais, EDWARDS, Charlie, GRIBBON, Luke. Radicalisation in the Digital Era. Rand Corporation, © 2013. Dostupné z: <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR400/RR453/RAND_RR453.pdf>

War on Terrorism. Global Policy Forum [online]. © 2004-2011 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<https://www.globalpolicy.org/war-on-terrorism.html>>

WebWise Team. What is the internet?. BBC [online]. 10. 10. 2012 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/webwise/guides/what-is-the-internet>>

WILLIAMS, Martyn. North Korea moves quietly onto the Internet. ComputerWorld [online]. 10. 6. 2010 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.computerworld.com/article/2518914/enterprise-applications/north-korea-moves-quietly-onto-the-internet.html>>

WONG, Chun Han. China ‘Punishes’ Nearly 200 for Spreading Rumors. Wall Street Journal. 31. 8. 2015 [cit. 2016-07-23]. Dostupné z: <<http://www.wsj.com/articles/china-punishes-nearly-200-for-spreading-rumors-1440991960>>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a OBSE.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Autoři

Autor: Konstantin Sulimenko
Imprimatur: Tadeáš Zíka, Filip Jelínek
Odborná spolupráce: Tomáš Maďar, Výzkumné centrum AMO
Jazyková úprava: Jan Adamov, Kateřina Poremská, Jana Fialová
Technická úprava: Jan Hlaváček

Background report slouží jako vzdělávací materiál pro žáky středních škol účastnících se Pražského studentského summitu. Všichni partneři projektu jsou uvedeni [zde](#).

Generální partner

